

بررسی اصلاحات قانون مالیاتهای مستقیم مصوب سال ۱۳۸۰

مقدمه:

قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶ به عنوان آخرین قانون مالیاتی تا سال ۱۳۸۰ ملاک عمل نظام مالیاتی قرارداداشت. قانون مذکور در اصلاحیه مصوب اردیبهشت ۱۳۷۱ تغییراتی در تعدادی از مواد و تبصره‌ها داشت ولی چارچوب اصلی آن تقریباً "دست نخورده باقی‌ماند.

اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم مصوب سال ۱۳۸۰ مجموعاً "دارای ۱۳۳ ماده است و حدود نیمی از مواد قانون راپوشش داده است. با توجه به تغییرات اساسی بویژه در موادناظر بر نرخ‌ها و معافیت‌ها و همچنین حذف برخی منابع مالیاتی اصلاحیه مذکور تا حد زیادی به مثابه وضع یک قانون مالیات‌های جدید است.

در این خلاصه، اصلاحات بعمل آمده در این قانون در قالب یک چارچوب مقایسه‌ای با مقررات مربوط به قبل از اصلاحات بررسی می‌شود.

۱- مالیات بر دارایی

در باب دوم قانون مالیات‌های مستقیم قبلی منابع مالیاتی عبارت بودند از:

- مالیات سالانه املاک
- مالیات مستغلات مسکونی خالی
- مالیات بر اراضی بایر
- مالیات بر ارث
- حق تمیر

اینک اصلاحیه قانون در موارد فوق بررسی می‌شود.

۱-۱- حذف برخی از منابع مالیاتی

مالیات سالانه املاک، مالیات مستغلات مسکونی خالی و مالیات بر اراضی بایر (موضوع مواد ۲ تا ۱۶ و ۱۲۹ قانون قبلی) به موجب مواد ۲ و ۵۶ قانون اصلاحی لغو گردیده است.

۱-۲- تعدیل نرخ مالیات بر ارث

به موجب ماده ۲ قانون اصلاحی، نرخ‌های مالیات بر ارث موضوع ماده ۲۰ قانون قبلی تعدیل و به میزان تقریبی ۵ درصد برای وراث طبقات اول و دوم (۱) کاهش یافته

است. همچنین پایه درآمدی مالیات بر ارث نیز تقریباً "۱۰ برابر ماده ۲۰ قانون قبلی افزایش یافته است. بطوری که نرخ مالیات وراث طبقه اول بین ۵ تا ۳۵ درصد می‌باشد (از سهم الارث هر یک از وراث طبقه اول مبلغ سی میلیون ریال بعنوان معافیت کسر و مازاد به نرخ‌های مذکور مشمول مالیات می‌باشد). معافیت مذکور برای هر یک از وراث طبقه اول که کمتر از ۲۰ سال سن داشته باشند یا محجور و یا معلول از کار افتاده باشند مبلغ پنجاه میلیون ریال خواهد بود. نرخ مالیات وراث طبقه دوم بین ۱۵ تا ۴۵ درصد و نرخ مالیات وراث طبقه سوم (۱) بین ۲۵ تا ۶۵ درصد می‌باشد.

به موجب بند ۴ ماده ۵ قانون اصلاحی (ماده ۲۴ قانون قبلی) معافیت سپرده‌های متوفی نزد بانک‌های ایرانی و شعب آن‌ها در خارج از کشور ضمن تسری به موسسات اعتباری

غیر بانکی از ۱۰۰٪ به ۸۰٪ کاهش یافت و این معافیت به میزان ۸۰٪ به اوراق مشارکت نیز تسری داده شده است. همچنین براساس بند مذکور ۴۰ درصد معافیت سهام متوفی در شرکت‌های سهامی عام تولیدی، صنعتی و معدنی و شرکت‌های تعاونی تولیدی، صنعتی و معدنی به کلیه شرکت‌ها اعم از سهامی عام و خاص و مختلط سهامی و ... تعمیم داده شد. علاوه بر این ۴۰ درصد ارزش خالص دارایی متوفی (غیر از سهام) در واحدهای تولیدی، صنعتی، معدنی و کشاورزی نیز از مالیات معاف شده است.

معافیت مربوط به سهام شرکت‌های عضو بورس تغییر نکرده و معادل ۵۰ درصد ارزش سهام می‌باشد.

۱-۳- تعدیل نرخ‌های حق تمیر

مواد ۱۲ تا ۱۶ قانون اصلاحی مربوط به وصول حق تمیر می‌باشد که مورد بازنگری قرار گرفته و تغییراتی در مواد ۴۴ تا ۴۸ قانون قبلی ایجاد شده است. به موجب این تغییرات حق تمیر چاپ هر برگ چک موضوع ماده ۴۴ قانون قبلی از ۲ ریال به ۲۰۰ ریال افزایش یافت و ۵ در هزار حق تمیر سفته و برات و نظایر آنها موضوع ماده ۴۵ قانون قبلی به ۳ در هزار کاهش یافت.

به موجب ماده ۱۵ قانون اصلاحی حق تمبر کلیه قراردادهای و اسناد مشابه آنها که بین بانکها و مشتریان آن مبادله می شود در صورتی که در دفاتر اسناد رسمی ثبت نشود از ۵۰ ریال به ۱۰۰۰۰ ریال افزایش یافت.

۲- مالیات بر درآمد

در باب سوم قانون مالیات های مستقیم قبلی منابع مالیاتی عبارت است از:

- مالیات بر درآمد املاک
  - مالیات بر درآمد کشاورزی
  - مالیات بر درآمد حقوق
  - مالیات بر درآمد مشاغل
  - مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی
  - مالیات بر درآمد اتفاقی
  - مالیات بر جمع درآمد ناشی از منابع مختلف
- اصلاحیه قانون در این باب بشرح زیر می باشد:

۲-۱- مالیات بر درآمد املاک

۲-۱-۱ مالیات بر درآمد اجاره:

به موجب تبصره ۱ ماده ۵۳ قانون قبلی در صورتی که چند مستغل محل سکونت مالیات دهنده و پدر و مادر، همسر، فرزند، اجداد و افراد تحت تکفل مالک باشند یک مستغل برای سکونت مالک و یک مستغل جمعا " برای سایر افراد مذکور از شمول مالیات بر درآمد اجاره خارج بوده است. در صورتی که به موجب تبصره ۱ ماده ۱۸ قانون اصلاحی،

یک واحد مسکونی برای سکونت مالک و یک واحد مسکونی برای هریک از افراد مذکور به انتخاب مالک از شمول مالیات خارج گردید. علاوه بر این با الحاق تبصره ۱۱ به ماده مذکور مالکان مجتمع های مسکونی دارای بیش از سه واحد استیجاری که با رعایت الگوی مصرف مسکن بنا به اعلام وزارت مسکن و شهرسازی ساخته شده یا می شوند در طول مدت اجاره از صد درصد (۱۰۰٪) مالیات بر درآمد املاک اجاری معاف می باشند، در غیر این صورت درآمد هر شخص ناشی از اجاره واحد یا واحدهای مسکونی در تهران تا مجموع ۱۵۰ مترمربع و در سایر نقاط تا

مجموع ۲۰۰ مترمربع زیربنای مفید از مالیات بر درآمد ناشی از اجاره املاک معاف گردیده است.

معافیت پایه درآمدی اجاره برای آن عده از صاحبان املاک که هیچگونه درآمدی ندارند (معافیت موضوع ماده ۵۷ قانون قبلی) از یک میلیون و پانصد هزار ریال سالانه به میزان معافیت مالیاتی درآمد حقوق موضوع ماده ۸۴ قانون قبلی (۱۵۰ برابر حداقل حقوق مبنای جدول ماده (۱) قانون نظام هماهنگ پرداخت) افزایش یافته است. (ماده ۲۱ قانون اصلاحی)

۲-۱-۲ مالیات بر نقل و انتقال (مالیات

بر درآمد ناشی از افزایش قیمت ملک):

به منظور ایجاد وحدت رویه در تعیین ارزش اجاری املاک براساس تبصره ماده ۵۴ قانون قبلی ارزش اجاری مستغلات در مواردی که باید براساس اجاره بهای املاک مشابه، تقویم گردد توسط ممیز مالیاتی انجام می پذیرفت که در تبصره ۲ ماده ۱۹ قانون اصلاحی مقرر گردید ارزش اجاری مستغلات توسط کمیسیون تقویم املاک (۲) موضوع ماده ۶۴ این قانون تعیین شود.

جهت تعدیل نرخ های مالیات بر نقل و انتقال، نرخ تصاعدی مالیات بر نقل و انتقال املاک و حق واگذاری محل (سرقفلی) موضوع ماده ۵۹ قانون قبلی از ۴ تا ۱۲ درصد بموجب ماده ۲۳ قانون اصلاحی به نرخ معادل ۵ درصد ارزش معاملاتی برای نقل و انتقال املاک و ۲ درصد ارزش معاملاتی حق واگذاری محل (سرقفلی) تغییر یافت.

۲-۱-۳ مالیات بر ساخت و ساز:

براساس ماده ۷۷ قانون قبلی، مابه التفاوت فروش اعیانی با هزینه ساخت، مأخذ درآمد حاصل از بساز و بفروش بوده است و این درآمد پس از کسر ۱۵۰۰۰۰۰ ریال (معافیت پایه درآمدی) مشمول نرخ ماده ۱۳۱ قانون قرار می گرفت. به موجب ماده ۲۸ قانون اصلاحی، اولین نقل و انتقال قطعی ساختمان های نوساز علاوه بر مالیات نقل و انتقال قطعی موضوع ماده (۵۹) (۳) این قانون مشمول مالیات مقطوع به نرخ ۱۰ درصد به مأخذ ارزش معاملاتی اعیانی مورد انتقال خواهند بود.

۲-۲- مالیات بر درآمد کشاورزی

معافیت مالیات بر درآمد کشاورزی تغییر موثری نداشته است.

۲-۳- مالیات بر درآمد حقوق

مالیات بر درآمد حقوق به صورت زیر تغییر یافت:

۱- افزایش معافیت‌های پایه‌ای در منبع حقوق از ۶۰ برابر حداقل حقوق موضوع ماده (۱) قانون نظام هماهنگ پرداخت و ماده ۸۴ قانون مالیات‌های مستقیم قبلی به ۱۵۰ برابر آن (ماده ۳۰ قانون اصلاحی)

۲- معافیت پاداش آخر سال و عیدی از ۱۰۰ هزار ریال موضوع بند ۵ ماده ۳۵ قانون اصلاحی (بند ۱۰ ماده ۹۱ قانون قبلی) به

میزان $\frac{1}{12}$ معافیت موضوع ماده ۸۴ قانون قبلی (معادل ۱۳۰۰۰۰۰ ریال برای سال ۱۳۸۰)

۳- نرخ مالیات بر درآمد حقوق براساس ماده ۳۱ قانون اصلاحی در مورد کارکنان مشمول قانون

نظام هماهنگ پرداخت، ۱۰ درصد مقطوع و در مورد سایر حقوق‌بگیران تا مبلغ ۴۲ میلیون ریال (۲/۵ میلیون ریال ماهانه) ۱۰ درصد و نسبت به مازاد آن به نرخ‌های مقرر در ماده ۱۳۱ قانون قبلی (ماده ۵۸ قانون اصلاحی)

ماده ۵۸ (قانون اصلاحی)

ماده ۱۳۱- نرخ مالیات بر درآمد اشخاص حقیقی به استثنای مواردی که طبق مقررات این قانون دارای نرخ جداگانه می‌باشد به شرح زیر است:

تامیزان سی میلیون (۳۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال درآمد مشمول مالیات سالانه به نرخ پانزده درصد (۱۵٪)

تامیزان یکصد میلیون (۱۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال درآمد مشمول مالیات سالانه نسبت به مازاد سی میلیون (۳۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال به نرخ بیست درصد (۲۰٪)

تا میزان دویست و پنجاه میلیون (۲۵۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال درآمد مشمول مالیات سالانه نسبت به مازاد یکصد میلیون (۱۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال به نرخ بیست و پنج درصد (۲۵٪)

تامیزان یک میلیارد (۱،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال درآمد مشمول مالیات سالانه نسبت به مازاد دویست و پنجاه میلیون (۲۵۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال به نرخ سی درصد (۳۰٪)

نسبت به مازاد یک میلیارد (۱،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال درآمد مشمول مالیات سالانه به نرخ سی و پنج درصد (۳۵٪)

۲-۴- مالیات بر درآمد مشاغل

طبق ماده ۹۴ قانون قبلی درآمد مشمول مالیات مودیان موضوع این فصل که دارای دفاتر قانونی هستند عبارت است از کل فروش کالا و خدمات به اضافه سایر درآمدهای آنان که مشمول مالیات فصول دیگر شناخته نشده پس از کسر هزینه‌ها و استهلاکات مربوط طبق مقررات فصل هزینه‌های قابل قبول و استهلاکات، اما براساس ماده ۳۸ قانون اصلاحی الزام داشتن دفاتر قانونی جهت مشمولین مالیات موضوع ماده ۹۴ قانون قبلی حذف گردید.

طبق ماده ۳۹ قانون اصلاحی صاحبان مشاغل مکلفند اسناد و مدارک مثبت کافی برای تشخیص درآمد مشمول

مالیات خود نگاهداری کنند. صاحبان مشاغل از لحاظ تشخیص درآمد مشمول مالیات به سه دسته زیرتقسیم می‌شوند:

الف - صاحبان مشاغلی که مکلف به داشتن دفاتر روزنامه و کل موضوع قانون تجارت هستند.

ب - صاحبان مشاغلی که مکلف به ثبت فعالیت‌های شغلی خود در دفاتر درآمد و هزینه هستند.

ماده ۴۰ (قانون اصلاحی)
ماده ۹۶-

ب - صاحبان مشاغل موضوع بند (ب) ماده (۹۵) این قانون عبارتند از:

- ۱- صاحبان کارگاههای صنعتی.
- ۲- صاحبان مشاغل ساختمانی، تاسیسات فنی و صنعتی، نقشه‌کشی، نقشه‌برداری، محاسبات فنی و نظارت.
- ۳- چاپخانه‌داران، لیتوگرافها، صحافها، ارائه‌دهندگان خدمات چاپ و گرافیکها.
- ۴- صاحبان مراکز ارتباطات رایانه‌ای.
- ۵- وکلا، کارشناسان، مترجمان رسمی دادگستری، مشاوران حقوقی، حسابداران رسمی و اعضای سازمان‌های نظام مهندسی.
- ۶- محققان، پژوهش‌گران و کارشناسان آزاد که به تهیه و ارائه طرح‌های تحقیقاتی اشتغال دارند.
- ۷- دلالان، حق‌العمل کاران و کارگزاران.
- ۸- صاحبان مراکز فرهنگی - هنری، فرهنگ سراها، کانون‌های حرفه‌ای و انجمن‌های صنفی و تخصصی.
- ۹- صاحبان سینماها، تماشاخانه‌ها و مکان‌های تفریحی و ورزشی.
- ۱۰- صاحبان مشاغل فیلم‌برداری، دوبلاژ، مونتاژ و سایر خدمات سینمایی.
- ۱۱- پزشکان و دندانپزشکان که دارای مطب هستند و دامپزشکان که به حرفه دامپزشکی اشتغال دارند.
- ۱۲- صاحبان آزمایشگاهها، رادیولوژی‌ها، فیزیوتراپی‌ها، سونوگرافی‌ها، الکتروانسفالوگرافی‌ها، سی‌تی‌اسکنها، سالن‌های زیبایی و دیگر ارائه‌دهندگان خدمات بهداشتی طبی و غیرطبی.
- ۱۳- صاحبان میهمان سراها، میهمان‌پذیرها و مسافرخانه‌ها.
- ۱۴- صاحبان تالارهای پذیرایی، رستوران‌ها، تهیه‌کنندگان غذاهای آماده، ارائه‌دهندگان خدمات پذیرایی و کرایه‌دهندگان ظروف.
- ۱۵- صاحبان دفاتر اسناد رسمی.
- ۱۶- صاحبان تعمیرگاههای مجاز و اتوسرویس‌ها.
- ۱۷- صاحبان نمایشگاهها و فروشگاههای اتومبیل و بنگاههای معاملات املاک و اژانس‌های کرایه اتومبیل.
- ۱۸- سازندگان و فروشندگان طلا و جواهر.
- ۱۹- عاملان فروش و فروشندگان آهن‌آلات.

ماده ۴۰ (قانون اصلاحی)
ماده ۹۶-

الف - صاحبان مشاغل موضوع بند (الف) ماده (۹۵) این قانون عبارتند از:

- ۱- دارندگان کارت بازرگانی و کلیه واردکنندگان و صادرکنندگان
- ۲- صاحبان کارخانه‌ها و واحدهای تولیدی که برای آنها جواز تاسیس و پروانه بهره‌برداری از وزارتخانه ذی‌ربط صادر شده یا می‌شود.
- ۳- بهره‌برداران معادن.
- ۴- صاحبان موسسات حسابرسی، حسابداری و دفترداری، خدمات مالی و ارائه‌دهندگان خدمات مدیریتی، مشاوره‌ای، انفورماتیک، رایانه‌ای اعم از سخت‌افزاری و نرم‌افزاری و طراحی سیستم.
- ۵- صاحبان مراکز آموزشی و پرورشی، آموزشگاههای آزاد، مدارس غیرانتفاعی، دانشگاهها و مراکز آموزش عالی.
- ۶- صاحبان بیمارستانها، زایشگاهها، آسایشگاهها، درمانگاهها و خانه‌های سالمندان.
- ۷- صاحبان هتلها و هتل‌های سه ستاره و بالاتر.
- ۸- بنکداران، عمده فروشها، فروشگاههای بزرگ، واسطه‌های مالی، نمایندگان توزیع کالاهای داخلی و وارداتی و صاحبان انبارها
- ۹- نمایندگان موسسه‌های تجاری و صنعتی، اعم از داخلی و خارجی.
- ۱۰- صاحبان موسسات حمل و نقل موتوری، زمینی، دریایی و هوایی اعم از مسافری یا باربری.
- ۱۱- صاحبان موسسات مهندسی و مهندسی مشاور.
- ۱۲- صاحبان موسسات تبلیغاتی و بازاریابی.

ج - صاحبان مشاغلی که مشمول مقررات بندهای قانون نبوده و مکلفند صورت خلاصه وضعیت درآمد و هزینه خود را نگهداری کنند.

لازم به ذکر است که صاحبان مشاغل موضوع بندهای الف و ب ماده ۹۵ قانون قبلی در ماده ۴۰ قانون اصلاحی، طبقه بندی شده اند.

معافیت پایه درآمدی مشاغل از ۱۵۰۰۰۰۰ ریال از درآمد سالانه به میزان معافیت مالیات درآمد حقوق موضوع ماده ۸۴ قانون قبلی (۱۵۰ برابر حداقل حقوق مبنای جدول حقوق موضوع ماده (۱) قانون نظام هماهنگ پرداخت) افزایش یافته است و مازاد آن به نرخهای مذکور در ماده ۱۳۱ مشمول مالیات خواهد بود. از طرف دیگر استفاده از معافیت مذکور منوط به ارائه اظهارنامه مالیاتی شده است. لازم به توضیح است نرخهای مالیات بردرآمد مشاغل موضوع ماده ۱۳۱ از حداقل ۱۲٪ در قانون قبلی به ۱۵٪ و همچنین سقف آن از ۵۴٪ به ۲۵٪ تغییر یافته است.

۲-۵- مالیات بردرآمد اشخاص حقوقی

براساس ماده ۴۷ قانون اصلاحی) ماده ۱۰۵ قانون قبلی (کلیه اشخاص حقوقی) صرفنظر از دولتی یا خصوصی، داخلی یا خارجی، انتفاعی و غیرانتفاعی یا نوع اشخاص حقوقی به لحاظ سهامی عام، سهامی خاص، تضامنی، با مسئولیت محدود و... مشمول نرخ مقطوع مالیاتی معادل ۲۵ درصد درآمد پس از وضع زیانهای حاصل از منافع غیرمعاف و کسر معافیتهای مقرر شده اند.

تذکر: در اینجا در متن قانون ۲۵ درصد درآمد مطرح شده است که با توجه به سایر قرائن به نظر می رسد منظور سود یا درآمد مشمول مالیات بوده است.

درآمد مشمول مالیات اشخاص حقوقی خارجی و موسسات مقیم خارج از ایران بابت واگذاری امتیازات و سایر حقوق خود و... از ۲۰ تا ۹۰ درصد مجموع دریافتی سالانه (بند الف ماده ۱۰۷ قانون قبلی) به ۲۰ تا ۴۰ درصد مجموع دریافتی سالانه تغییر یافت. (ماده ۴۹ قانون اصلاحی)

طبق ماده ۱۱۵ قانون قبلی مأخذ محاسبه مالیات آخرین دوره عملیات اشخاص حقوقی که منحل می شوند ارزش دارایی شخص حقوقی است منهای بدهی ها و سرمایه پرداخت شده و ذخیره هایی که مالیات آن قبلاً پرداخت گردیده است اما در ماده ۵۳ قانون اصلاحی "اندرخته ها و مانده سودها" جایگزین "ذخیره ها" گردیده است.

۲-۶- مالیات بر درآمد اتفاقی

در ماده ۱۲۸ قانون قبلی درآمد مشمول مالیات اشخاص حقوقی ناشی از درآمدهای اتفاقی از طریق رسیدگی به دفاتر تشخیص داده شده و مالیات هایی که طبق مقررات این فصل در منبع پرداخت می گردد بعنوان پیش پرداخت مالیات آنها منظور می شود. در مورد شرکت هایی که تمام سرمایه آنها بطور مستقیم و یا با واسطه متعلق به دولت باشد پرداخت مالیات مزبور در منبع منتفی است. اما در ماده ۵۵ قانون اصلاحی منتفی بودن مالیات هایی که در منبع پرداخت می گردد برای شرکت هایی که تمام سرمایه آنها بطور مستقیم و یا با واسطه متعلق به دولت می باشد حذف گردیده است.

۲-۷- مالیات بر جمع درآمد ناشی از منابع مختلف

براساس ماده ۵۶ قانون اصلاحی، ماده ۱۲۹ قانون قبلی مبنی بر تکمیل اظهارنامه حاوی جمع کل درآمدهای مشمول مالیات حذف گردید.

بطور کلی درآمدها اعم از حقوق، اجاره، سود سهام شرکت ها و... در قانون قبلی مشمول نرخ ماده ۱۳۱ قانون بوده اند.

براساس ماده مذکور حداقل نرخ مالیاتی برای پایین ترین طبقه درآمدی (زیر یک میلیون ریال درآمد مشمول مالیات) ۱۲ درصد و درآمدهای بالای ۳۰۰ میلیون ریال در محدوده حداکثر نرخ نهائی مالیاتی ۵۴ درصد قرار می گرفتند. ماده مذکور در ماده ۵۸ قانون اصلاحی بازنگری اساسی شد. بطوری که علاوه بر کاهش حداکثر نرخ مالیاتی از ۵۴ درصد به ۳۵ درصد و تعداد طبقات درآمدی از ۹ طبقه به ۵ طبقه، ارقام درآمدی بالاترین نرخ مالیات (۳۵ درصد) به یک میلیارد ریال افزایش داده شد.

۳- مقررات مختلفه

۳-۱- معافیت‌ها

مطابق ماده ۱۳۲ قانون قبلی، درآمد واحدهای تولیدی و معدنی برحسب اولویت‌های ۱ و ۲ و ۳ به ترتیب به مدت ۸، ۶ و ۴ سال از مالیات بردرآمد معاف بوده‌اند که این سنوات برای نقاط محروم کشور معادل ۵۰٪ اضافه می‌گردید. بااصلاحیه‌ای که به عمل آمد معافیت براساس اولویت‌ها لغوگردید و مقرر شد معادل ۸۰٪ درآمد کلیه فعالیت‌های تولیدی و معدنی که از اول سال ۸۱ دارای مدارک قابل قبول وزارتخانه‌های ذیربط میباشند به مدت ۴ سال و در مناطق غیر توسعه یافته به میزان ۱۰۰٪ و بمدت ۱۰ سال از مالیات موضوع ماده ۱۰۵ این قانون معاف باشند. (موضوع ماده ۵۹ قانون اصلاحی).

معافیت‌های مربوط به درآمد مؤسسات عمومی غیردولتی که بنا به شرح وظایف سازمانی خود متولی امور تامین رفاه اجتماعی، آموزش‌های دینی، اداره موقوفات، فعالیت‌های خیریه، عام‌المنفعه و... هستند در ماده ۶۴ قانون اصلاحی متمرکز شده‌اند در حالیکه قبلا در ماده (۲) قانون مالیات‌ها ذکر شده بودند با این تفاوت که در این اصلاحیه جهت حمایت از مؤسسات انتشاراتی، فعالیت‌های انتشاراتی و مطبوعاتی نیز به شرح بند (ل) ماده ۶۴ قانون اصلاحی (ماده ۱۳۹ قانون قبلی) از پرداخت مالیات معاف گردیده‌اند در حالیکه ماده (۲) قانون قبلی فاقد چنین حکمی بوده است.

به موجب ماده ۱۳۸ قانون قبلی بخشی از سود ابرازی فعالیت‌های صنعتی و معدنی شرکت‌های تعاونی و خصوصی که صرف توسعه و تکمیل و یا ایجاد واحدهای جدید می‌شد از پرداخت مالیات معاف بود در حالیکه طبق ماده ۶۳ قانون اصلاحی، سقف معافیت مذکور به میزان ۵۰٪ مالیات متعلق موضوع ماده ۱۰۵ تعیین شده و در صورتی که هزینه‌های سرمایه‌گذاری در هر سال بیش از سود ابرازی همان سال باشد اجازه استفاده از این معافیت و کسر بقیه هزینه‌ها از سود در سالهای بعد (حداکثر تا ۳ سال) داده شده است.

مطابق ماده ۱۴۳ مکرر قانون قبلی افزایش بهای ناشی از ارزیابی مجدد دارایی‌های شرکت‌هایی که بیش از ۵۰٪ سرمایه آنها بطور مستقیم یا با واسطه متعلق به وزارتخانه‌ها، شرکت‌های دولتی و موسسات دولتی می‌باشد برای یکبار و تاسقف زیان سنواتی مندرج در صورت‌های مالی مصوب مجمع عمومی شرکت، از پرداخت مالیات معاف بودند که در ماده ۶۷ قانون اصلاحی، معافیت مذکور لغو اعلام گردید.

۳-۲- هزینه‌های قابل قبول و استهلاک

براساس بند ۱۲ ماده ۱۴۸ قانون قبلی، زیان اشخاص حقیقی یا حقوقی، از درآمد سال‌های بعد و حداکثر تا میزان یک سوم درآمد مشمول مالیات مذکور در ترازنامه استهلاک‌پذیر بود ولی در بند ۸ ماده ۷۱ قانون اصلاحی مقرر شده است که زیان مزبور از درآمد سال یا سال‌های بعد مستهلک گردد.

برطبق بند " و " ماده ۱۴۸ قانون قبلی، تا میزان ده درصد حقوق پرداختی سالانه که به منظور تامین حقوق و بازنشستگی و وظیفه و پایان خدمت و خسارات اخراج و بازخرید کارکنان موسسه اختصاص داده میشود در صورت نگهداری در حساب جداگانه‌ای نزد یکی از بانکها جزو هزینه‌های قابل قبول مالیاتی منظور می‌گردید. اما براساس بند ۴ ماده ۷۱ قانون اصلاحی، معادل یک ماه آخرین حقوق و دستمزد و همچنین مابه‌التفاوت تعدیل حقوق سنوات قبل که به منظور تامین حقوق بازنشستگی و وظیفه و مزایای پایان خدمت، خسارت اخراج و بازخرید کارکنان موسسه ذخیره می‌شود جزو هزینه‌های قابل قبول مالیاتی می‌باشد و نیازی به نگهداری آن در حساب جداگانه‌ای نزد بانکها نمی‌باشد.

براساس تبصره ۳ ماده ۷۲ قانون اصلاحی (ماده ۱۵۰ قانون قبلی) مؤسسات می‌توانند آن مقدار از دارایی‌های ثابت استهلاک‌پذیر را که برای بازسازی، جایگزینی خطوط تولید یا توسعه و تکمیل خریداری گردیده است، با دو برابر نرخ یا نصف مدت استهلاک پیش‌بینی شده در جدول استهلاکات موضوع

ماده (۱۵۱) این قانون حسب مورد مستهلک کنند درحالیکه قانون قبلی فاقد این تبصره می‌باشد.

اصلاحی (ماده ۲۴۷ قانون قبلی) رای هیأت حل اختلاف بدوی قطعی در نظر گرفته شده است.

۳-۲- مقررات عمومی

اگرچه در قانون قبلی به ضوابط و مقررات کد اقتصادی اشاره‌ای نشده است، ولی در ماده ۸۵ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین و تبصره‌های بودجه سالانه کل کشور به آن توجه شده است. ماده ۷۷ قانون اصلاحی (ماده ۱۶۹ مکرر قانون قبلی) به ضوابط و مقررات مربوط به کد اقتصادی اختصاص داده شده است.

۴-۴ استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران رسمی براساس ماده ۱۳۲ قانون اصلاحی (ماده ۲۷۲ قانون قبلی)، سازمان حسابرسی جمهوری اسلامی ایران و حسابداران رسمی و موسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی که عهده‌دار انجام وظایف حسابرسی و بازرسی قانونی یا حسابرسی اشخاص هستند در صورت درخواست اشخاص مذکور مکلفند گزارش حسابرسی مالیاتی را تنظیم کرده و این گزارش بدون رسیدگی مورد قبول سازمان امور مالیاتی قرار می‌گیرد. در حالی که به موجب تبصره ۱ ماده ۱۱۰ قانون قبلی فقط رسیدگی موسسات حسابرسی دولتی در شرکت‌های دولتی مورد قبول نظام مالیاتی بوده است.

در ماده ۷۹ قانون اصلاحی (ماده ۱۷۵ قانون قبلی) مقرر شده است کلیه نصاب‌های مندرج در این قانون، هماهنگ با نرخ تورم هر دو سال یک بار با تصویب هیأت وزیران تعدیل گردد. این امر در قانون مالیات‌های قبلی مورد توجه قرار نگرفته بود.

۴- سازمان تشخیص و مراجع مالیاتی

۴-۱- از بین بردن زمینه اتخاذ تصمیمات فردی و سلیقه‌ای

به استناد مواد ۹۲ و ۹۳ قانون اصلاحی (مواد ۲۱۹ و ۲۲۰ قانون قبلی) و اصلاح موارد مربوط به ساختار تشکیلاتی در روش‌های عملیاتی در قانون مالیات‌ها، کلیه مسئولیت‌ها و اختیارات فردی به سازمان و اداره امور مالیاتی کشور واگذار شده است.

۴-۲- پرداخت خسارت به مبالغ اضافه دریافتی مالیاتی

براساس تبصره ماده ۱۰۵ قانون اصلاحی (ماده ۲۴۲ قانون قبلی) مبالغ اضافه دریافتی از مودیان بابت مالیات، مشمول خسارتی به نرخ ۱/۵٪ در ماه از تاریخ دریافت تا زمان استرداد می‌باشد و از محل وصولی‌های جاری به مودی پرداخت خواهد شد. در قانون قبلی پرداخت چنین خسارتی پیش‌بینی نشده بود.

۴-۳- تسهیل سیستم دادرسی مالیاتی

در اصلاحیه قانون مالیات‌ها با لغو رسیدگی به اعتراضات مودیان در مرحله هیأت حل اختلاف تجدیدنظر موضوع ماده ۱۱۰ قانون

ماده ۱۳۱ (قانون قبلی) نرخ مالیات بردرآمد به استثنای مواردی که طبق مقررات این قانون دارای نرخ جداگانه می‌باشد بشرح زیر است:

تا میزان ۱،۰۰۰،۰۰۰ ریال درآمد مشمول مالیات سالانه به نرخ ۱۲٪

تا میزان ۲،۵۰۰،۰۰۰ ریال درآمد مشمول مالیات سالانه نسبت به مازاد ۱،۰۰۰،۰۰۰ ریال به نرخ ۱۸٪

تا میزان ۴،۰۰۰،۰۰۰ ریال درآمد مشمول مالیات سالانه نسبت به مازاد ۲،۵۰۰،۰۰۰ ریال به نرخ ۲۵٪

تا میزان ۹،۰۰۰،۰۰۰ ریال درآمد مشمول مالیات سالانه نسبت به مازاد ۴،۰۰۰،۰۰۰ ریال به نرخ ۳۵٪

تا میزان ۲۵،۰۰۰،۰۰۰ ریال درآمد مشمول مالیات سالانه نسبت به مازاد ۹،۰۰۰،۰۰۰ ریال به نرخ ۴۰٪

تا میزان ۵۰،۰۰۰،۰۰۰ ریال درآمد مشمول مالیات سالانه نسبت به مازاد ۲۵،۰۰۰،۰۰۰ ریال به نرخ ۴۵٪

تا میزان ۱۰۰،۰۰۰،۰۰۰ ریال درآمد مشمول مالیات سالانه نسبت به مازاد ۵۰،۰۰۰،۰۰۰ ریال به نرخ ۵۰٪

تا میزان ۳۰۰،۰۰۰،۰۰۰ ریال درآمد مشمول مالیات سالانه نسبت به مازاد ۱۰۰،۰۰۰،۰۰۰ ریال به نرخ ۵۲٪

نسبت به مازاد ۳۰۰،۰۰۰،۰۰۰ ریال به نرخ ۵۴٪

نرخ‌های فوق در مورد مالیات بردرآمد اشخاص حقوقی که سال مالی آنها از اول سال ۱۳۷۰ به بعد خاتمه می‌یابد جاری بوده و در سایر موارد از ابتدای سال ۱۳۷۱ اعمال خواهد شد.

۱- به موجب ماده ۱۸ قانون مالیات‌های مستقیم وراث بصورت زیر تعریف می‌شوند: وراث طبقه اول عبارتند از پدر، مادر، زن، شوهر، اولاد و اولاد اولاد وراث طبقه دوم عبارتند از اجداد، برادر، خواهر و اولاد آنها، وراث طبقه سوم عبارتند از عمو، عمه، دایی، خاله و اولاد آنها

۲- ارزش معاملاتی املاک بعهدہ کمیسیون تقویم املاک متشکل از هفت عضو می‌باشد که در تهران از نمایندگان سازمان امور مالیاتی کشور و وزارتخانه‌های مسکن و شهرسازی، جهادکشاورزی و نماینده سازمان ثبت اسناد و املاک و دو نفر معتمد محل بصیر و مطلع در امور تقویم املاک به معرفی شورای شهرتشکیل و هر سال یک بار نسبت به تعیین ارزش معاملاتی املاک اقدام خواهد نمود.

۳- نقل و انتقال قطعی املاک به ماخذ ارزش معاملاتی و به نرخ پنج درصد (۵٪) و همچنین انتقال حق واگذاری محل به ماخذ وجوه دریافتی مالک یا صاحب حق و به نرخ دو درصد (۲٪) در تاریخ انتقال از طرف مالکان عین یا صاحبان حق مشمول مالیات می‌باشد.

جدول مقایسه قانون مالیات های مستقیم با آخرین اصلاحات مصوب ۱۳۸۰

منبع مالیاتی	قانون مالیات های مستقیم قبلی	قانون اصلاح مواردی از قانون مالیات های مستقیم
۱- مالیات بر دارایی مالیات سالانه املاک مالیات مستغلات مسکونی خالی مالیات بر اراضی بایر	وصول مالیات سالانه املاک ، مالیات ، مستغلات مسکونی خالی و مالیات بر اراضی بایر (مواد ۱۶-۳ قانون قبلی)	کلیه منابع مذکور از شمول مالیات خارج شده اند . (ماده ۲ قانون اصلاحی)
ملیات بر ارث	نرخ های مالیات برای وراث طبقه اول ۹ الی ۵۰ درصد برای طبقه دوم ۱۸ الی ۶۰ درصد و طبقه سوم ۳۰ الی ۷۰ درصد بوده است طبقات مربوط به سهم الارث مالیات مستعمل بر ۵ طبقه از ۸ میلیون ریال بوده است (ماده ۲۰ قانون قبلی)	نرخهای مالیاتی برای وراث طبقه اول ۵ الی ۳۵ درصد و برای طبقات دوم ۱۵ الی ۴۵ درصد و برای طبقه سوم ۳۵ الی ۶۵ درصد تعیین شده است . طبقات مربوط به سهم الارث مشمول مالیات از ۵۰ میلیون ریال تا ۵۰۰ میلیون ریال تعیین شده است و تعداد طبقات نیز از ۵ به ۴ طبقه کاهش یافته است . (ماده ۳ قانون اصلاحی)
	معافیت سهم الارث وراث طبقه اول ۲ میلیون ریال و برای وراث طبقه اول زیر ۲۰ سال محجور و یا معلول از کار افتاده و یا مشغول به تحصیل زیر ۲۵ سال ، ۳ میلیون ریال (ماده ۲۰ قانون قبلی)	مبلغ معافیت وراث طبقه اول به ۳۰ میلیون ریال (۱۵ برابر) و برای وراث طبقه اول زیر ۲۰ سال و یا مجروح یا معلول از کار افتاده ۵۰ میلیون ریال (۱۶/۷ برابر) تعیین شده است (ماده ۳ قانون اصلاحی)
	معافیت ۱۰۰ درصد سپرده های بانکی و ۵۰ درصد ارزش سهام در شرکتهای عضو بورس و ۴۰ درصد ارزش سهام در شرکت های سهامی عام و شرکتهای تعاونی از شمول مالیات بر ارث (ماده ۴۴ قانون قبلی)	معافیت ۸۰ درصد اوراق مشارکت و سپرده های بانکی ، ۵۰ درصد سهام در شرکتهای عضو بورس ، ۴۰ درصد سهام در سایر شرکتهای و ۴۰ درصد ارزش خالص دارایی ها در واحدهای تولیدی صنعتی ، معدنی و کشاورزی از شمول مالیات بر ارث (بند ۴ ماده ۵ قانون اصلاحی)
حق تمیر	حق تمیر چک مبلغ ۲ ریال به ازای هر برگ (ماده ۴۴) و حق تمیر سفته و برات ۵ در هزار می باشد . (ماده ۴۵ قانون قبلی)	حق تمیر چک به ۲۰۰ ریال به ازای هر برگ افزایش یافته است . (ماده ۱۲ قانون اصلاحی) حق تمیر سفته و برات به سه در هزار کاهش یافته است . (ماده ۱۳ قانون اصلاحی)
	حق تمیر قراردادهای و اسناد مورد مبادله بین بانکها و مشتریان که در دفتر اسناد رسمی ثبت نشود ۵۰ ریال می باشد . (ماده ۴۷ قانون قبلی)	حق تمیر مذکور به ۱۰ هزار ریال افزایش یافته است . (ماده ۱۵ قانون اصلاحی)

جدول مقایسه قانون مالیات های مستقیم با آخرین اصلاحات مصوب ۱۳۸۰

منبع مالیاتی	قانون مالیات های مستقیم قبلی	قانون اصلاح مواردی از قانون مالیات های مستقیم
۱- مالیات بر درآمد مالیات بر درآمد املاک مالیات بر درآمد اجاره	املاک زیر ۱۲۰ متر از پرداخت مالیات بر درآمد اجاره معاف است (ماده ۱۱ قانون تشویق احداث و عرضه واحدهای مسکونی)	مالکان مجتمع های مسکونی داری بیش از سه واحد استیجاری که با رعایت الگوی مصرف مسکن بنا به اعلام وزارت مسکن و شهرسازی ساخته شده یا می شوند در طول مدت اجاره از صد درصد (۱۰۰٪) مالیات بر درآمد املاک اجاری معاف می باشد . در غیر این صورت درآمد هر شخص ناشی از اجاره واحد یا واحدهای مسکونی در تهران تا مجموع یکصد و پنجاه متر زیر بنای مفید و در سایر نقاط تا مجموع دویست متر مربع زیر بنای مفید از مالیات بر درآمد ناشی از اجاره املاک معاف می باشد . (تبصره ۱۱ ماده ۱۸ قانون اصلاحی)
	در صورتی که چند مستغل محل سکونت مالیات دهنده و پدر ، مادر ، همسر ، فرزند ، اجداد و افراد تحت تکفل مالک باشند یک مستغل برای سکونت مالک و یک مستغل جمعا" برای سایر افراد مذکور از شمول مالیات بر درآمد اجاره خارج می شود (تبصره ۱ ماده ۵۳ قانون قبلی)	یک واحد مسکونی برای سکونت مالک و یک واحد مسکونی برای هر یک از افراد مذکور (پدر ، مادر ، همسر ، فرزند ، اجداد و افراد تحت تکفل مالک) به انتخاب مالک از شمول مالیات خارج است (بند ۱ ماده ۱۸ قانون اصلاحی)
	ارزش جاری مستعلات در مواردی که باید بر اساس اجاره بهای املاک مشابه تقویم گردد وسیله ممیز مالیاتی حوزه ای که ملک در آن واقع است با تایید سر ممیز مالیاتی مربوط تعیین خواهد شد و در صورت وجود اختلاف بین نظر ممیز و سر ممیز نظر سر ممیز با رعایت مقررات ملاک عمل خواهد بود (تبصره ماده ۵۴ قانون قبلی)	از ابتدای سال ۱۳۸۲ ، ماخذ محاسبه درآمد مشمول مالیات اجاره املاک ، ارزش اجاری خواهد بود که توسط کمیسیون تقویم املاک موضوع ماده (۶۴) این قانون برای محدوده شهرها و روستاها بر اساس هر متر مربع تعیین خواهد شد . (تبصره ۲ ماده ۱۹ قانون اصلاحی)
مالیات بر نقل و انتقال املاک	در مورد شخص حقیقی که هیچگونه درآمدی ندارد تا یکصد و بیست و پنج هزار ریال از درآمد مشمول مالیات ماهانه مستعلات از مالیات معاف و مازاد طبق مقررات این فصل مشمول مالیات می باشد . (ماده ۵۷ قانون قبلی)	معافیت مالیاتی به میزان معافیت مالیاتی درآمد حقوق موضوع ماده (۸۴) قانون (۱۵۰ برابر حداقل حقوق مبنای جدول ماده (۱) قانون نظام هماهنگ پرداخت) افزایش یافته است (بند ۱ ماده ۲۱ قانون اصلاحی)
	نقل و انتقال قطعی املاک و نقل و انتقال سرقفلی با نرخ های ۴ و ۸ و ۱۲ درصد در طبقات درآمدی ۲۰ میلیون ریال ، ۶۰ - ۲۰ میلیون ریال و مازاد ۶۰ میلیون ریال مشمول مالیات می باشد . (ماده ۵۹ قانون قبلی)	نقل و انتقال قطعی املاک به نرخ ۵ درصد و نقل انتقال سرقفلی به نرخ ۲ درصد مشمول مالیات می باشند . (ماده ۲۳ قانون اصلاحی)
	مالیات بساز و بفروشی مشمول نرخ های ماده ۱۳۱ می باشد . (ماده ۷۷ قانون قبلی)	اولین نقل و انتقال ساختمانهای نوساز که بیش از ۲ سال از تاریخ صدور گواهی پایان کار آنها نگذشته باشد علاوه بر نرخ ۵ درصد موضوع ماده ۵۹ ، مشمول مالیاتی به نرخ ۱۰٪ به ماخذ ارزش معاملاتی اعیانی می باشند . (ماده ۲۸ قانون اصلاحی)

جدول مقایسه قانون مالیات های مستقیم با آخرین اصلاحات مصوب ۱۳۸۰

منبع مالیاتی	قانون مالیات های مستقیم قبلی	قانون اصلاح مواردی از قانون مالیات های مستقیم
مالیات بر درآمد کشاورزی	-----	تغییر موثری ندارد (ماده ۲۹ قانون اصلاحی)
مالیات بر درآمد حقوق	معافیت پایه ای سالیانه مالیات حقوق ۶۰ برابر حداقل حقوق مبنای جدول حقوق ماده (۱) قانون نظام هماهنگ پرداخت می باشد . (ماده ۸۴ قانون قبلی)	معافیت پایه ای سالیانه مالیات حقوق ۱۵۰ برابر حداقل حقوق مبنای جدول ماده (۱) قانون نظام هماهنگ پرداخت می باشد . (ماده ۳۰ قانون اصلاحی)
	نرخ مالیات بر اساس جدول ماده ۱۳۱ و یا نرخ ۱۰% حسب مورد (در برخی موارد خاص) محاسبه می شود . (ماده ۸۵ قانون قبلی)	نرخ مالیات بر درآمدحقوق کارکنان دولت (مشمول نظام هماهنگ پرداخت) پس از کسر معافیت های مقرر در این قانون به صورت مقطوع ۱۰% تعیین شده در مورد سایر حقوق بگیران تا حقوق ماهانه ۳/۵ میلیون ریال به نرخ ۱۰% و مازاد آن به نرخ ماده ۱۳۱ مشمول مالیات است . (ماده ۳۱ قانون اصلاحی)
	عیدی سالانه یا پاداش آخر سال جمعا" تا میزان یکصد هزار ریال از مالیات معاف می باشد . (بند ۱۰ ماده ۹۱ قانون قبلی)	عیدی سالانه یا پاداش آخر سال جمعا" معادل یک دوازدهم میزان معافیت مالیاتی موضوع ماده (۸۴) این قانون ، از پرداخت مالیات معاف می باشد . (بند ۵ ماده ۳۵ قانون اصلاحی)
مالیات بر درآمد مشاغل	در آمد مشمول مالیات مودیان موضوع این فصل که دارای دفاتر قانونی هستند عبارت است از کل فروش کالا و خدمات به اضافه سایر درآمدهای آنان که مشمول مالیات فصول دیگر شناخته نشده پس از کسر هزینه ها و استهلاکات مربوط طبق مقررات فصل هزینه های قابل قبول و استهلاکات (ماده ۹۴ قانون قبلی)	الزام داشتن دفاتر قانونی حذف گردید . (ماده ۲۸ قانون اصلاحی)
	-	صاحبان مشاغل موضوع این فصل مکلفند اسناد و مدارک مثبته کافی برای تشخیص درآمد مشمول مالیات خود نگاهداری کنند و به سه دسته زیر تقسیم می شوند : الف - صاحبان مشاغلی که مکلف به داشتن دفاتر روزنامه و کل موضوع قانون تجارت هستند . ب - صاحبان مشاغلی که مشمول مقررات بندهای قانون نبوده و مکلفند صورت خلاصه وضعیت درآمد و هزینه خود را نگهداری کنند . آیین نامه های مربوط به روشهای نگهداری دفاتر و نحوه ثبت وقایع مالی توسط سازمان امور مالیاتی کشور با کسب نظر از جامعه حسابداران رسمی تهیه خواهد شد . ماده ۳۹ قانون اصلاحی

جدول مقایسه قانون مالیات های مستقیم با آخرین اصلاحات مصوب ۱۳۸۰

منبع مالیاتی	قانون مالیات های مستقیم قبلی	قانون اصلاح مواردی از قانون مالیات های مستقیم
	معافیت پایه ای در آمد مشاغل یک میلیون و پانصد هزار ریال از درآمد سالانه می باشد و مازاد آن طبق نرخ های مقرر در ماده ۱۳۱ (۱۲ تا ۵۴ درصد) مشمول مالیات است . (ماده ۱۰۱ قانون قبلی)	درآمد سالانه مشمول مالیات مودیانی که اظهار نامه مالیاتی را در موعد مقرر تسلیم کرده اند تا میزان معافیت موضوع ماده ۸۴ از پرداخت مالیات معاف و مازاد آن به نرخ های مذکور در ماده ۱۳۱ قانون ، مشمول مالیات خواهد بود . (ماده ۴۴ قانون اصلاحی)
مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی	درآمد شرکتهای خارجی بطور یکجا به نرخ مذکور در ماده ۱۳۱ مشمول مالیات است . (بند ج ماده ۱۰۵ قانونی قبلی) درآمد مشمول مالیات مربوط به واگذاری امتیازات و سایر حقوق خود و تعلیمات فنی و ... از ۲۰ تا ۹۰ درصد مجموع دیافتی سالانه می باشد (بند الف ماده ۱۰۷ قانون قبلی)	از درآمد مشمول مالیات این شرکت ها با نرخ ۲۵ درصد مالیات اخذ می گردد . (ماده ۴۷ قانون اصلاحی) در آمد مشمول مالیات مربوط به واگذاری امتیازات و سایر حقوق خود و تعلیمات فنی و ... از ۲۰ تا ۴۰ درصد مجموع دریافتی سالانه آنها تعیین می شود . (ماده ۴۹ قانون اصلاحی)
	ماخذ محاسبه مالیات آخرین دوره عملیات اشخاص حقوقی که منحل می شوند ارزش دارایی شخص حقوقی است منهای بدهی ها و سرمایه پرداخت شده و ذخیره هایی که مالیات آن قبلاً پرداخت گردیده است . (ماده ۱۵ قانون قبلی)	ماخذ محاسبه مالیات آخرین دوره عملیات اشخاص حقوقی که منحل می شوند ارزش دارایی اشخاص حقوقی است منهای بدهی ها و سرمایه پرداخت شده و اندوخته ها و مانده سودهایی که مالیات آن قبلاً پرداخت گردیده است . (تبصره ۱ ماده ۵۳ قانون اصلاحی)
مالیات بر درآمد اتفاقی	درآمد مشمول مالیات اشخاص حقوقی ناشی از درآمدهای اتفاقی از طریق رسیدگی به دفاتر تشخیص داده شده و مالیات هایی که طبق مقررات این فصل در منبع پرداخت می گردد، بعنوان پیش پرداخت مالیات آنها منظور می شود . در مورد شرکت هایی که تمام سرمایه آنها بطور مستقیم و یا با واسطه متعلق به دولت می باشند پرداخت مالیات مزبور در منبع منتفی است (ماده ۱۲۸ قانون قبلی)	از عبارت ((در مورد شرکت هایی ...)) تا آخر ماده حذف می شود (ماده ۵۵ قانون اصلاحی)
مالیات بر جمع درآمد ناشی از منابع مختلف	اشخاص حقیقی نسبت به جمع در آمد مشمول مالیات خود در یک سال مالیاتی با رعایت معافیت مقرر در مواد ۸۴ و ۱۰۱ قانون مشمول نرخ های ماده ۱۳۱ می گردند . (ماده ۱۲۹ قانون قبلی)	ماده ۱۲۹ حذف گردید . (ماده ۵۶ قانون اصلاحی)
مالیات بر درآمد اشخاص حقیقی	نرخ مالیات بر درآمد اشخاص حقیقی (مشاغل ، درآمد املاک ، سود سهام شرکتهای حقوق و درآمد اتفاقی) مشمول نرخهای موضوع این ماده (از ۱۲ تا ۵۴ درصد می باشد) ، علاوه بر این طبقات درآمدی مربوط از ۱،۰۰۰،۰۰۰ ریال تا بیش از ۳۰۰،۰۰۰،۰۰۰ ریال می باشد . (ماده ۱۳۱ قانون قبلی)	نرخ های مالیاتی درآمدهای مذکور از ۱۵ تا ۲۵ درصد تعیین شده است . علاوه بر این طبقات درآمدی مربوط از ۳۰،۰۰۰،۰۰۰ ریال تا بیش از یک میلیارد ریال افزایش یافته است . (ماده ۵۸ قانون اصلاحی)

جدول مقایسه قانون مالیات های مستقیم با آخرین اصلاحات مصوب ۱۳۸۰

قانون اصلاح مواردی از قانون مالیات های مستقیم	قانون مالیات های مستقیم قبلی	منبع مالیاتی
<p>واحدهای تولیدی و معدنی به مدت ۴ سال به میزان ۸۰٪ و در مناطق کمتر توسعه یافته به میزان ٪ و به مدت ۱۰ سال از مالیات ماده ۱۰۵ معاف می باشد. (ماده ۵۹ قانون اصلاحی)</p>	<p>واحدهای تولید و معدنی حسب اولویت از تاریخ شروع فعالیت به ترتیب به مدت ۸، ۶ و ۴ سال از مالیات معاف هستند. معافیت مذکور برای مناطق محروم ۱۲، ۹ و ۶ سال می باشد. (ماده ۱۳۲ قانون قبلی)</p>	<p>۳- مقررات مختلفه معافیتها</p>
<p>معافیت مذکور حذف شده است. (ماده ۵۹ قانون اصلاحی)</p>	<p>۲۰٪ درآمدهای تولیدی و معدنی از پرداخت مالیات معاف می باشد. (تبصره ۴ ماده ۱۳۲ قانون قبلی)</p>	
<p>سقف معافیت مذکور به میزان ۵۰ درصد سود ابرازی تعیین شده و در صورتی که هزینه های سرمایه گذاری در سال مورد نظر بیش از سود ابرازی باشد اجازه استفاده از این معافیت و کسر بقیه هزینه ها از سود در سالهای بعد (حداکثر تا ۳ سال) داده شده است. (ماده ۶۳ قانون اصلاحی)</p>	<p>بخشی از سود ابرازی فعالیتهای صنعتی و معدنی شرکتها که صرف توسعه و تکمیل و یا ایجاد واحدهای جدید می شود. از پرداخت مالیات معاف است. (ماده ۱۳۸ قانون قبلی)</p>	
<p>فعالیتهای انتشاراتی و مطبوعاتی، فرهنگی و هنری از پرداخت مالیات معاف می باشند (بند ل تبصره ۶۴ قانون اصلاحی)</p>	<p>—</p>	
<p>معافیت مذکور حذف شده است. (ماده ۶۷ قانون اصلاحی)</p>	<p>افزایش بهای ناشی از ارزیابی مجدد دارایی های شرکت هایی که بیش از ۵۰٪ سرمایه آنها بطور مستقیم یا با واسطه متعلق به وزارتخانه ها، شرکت های دولتی و موسسات دولتی می باشد برای یک بار و تا سقف زیان سنواتی مندرج در صورتهای مالی مصوب مجمع عمومی شرکت، از پرداخت مالیات معاف بودند. (ماده ۱۴۳ مکرر قانون قبلی)</p>	

جدول مقایسه قانون مالیات های مستقیم با آخرین اصلاحات مصوب ۱۳۸۰

منبع مالیاتی	قانون مالیات های مستقیم قبلی	قانون اصلاح مواردی از قانون مالیات های مستقیم
هزینه های قابل قبول و استهلاک	زیان اشخاص حقیقی یا حقوقی، از درآمد سالهای بعد و حداکثر تا میزان یک سوم درآمد مشمول مالیات مذکور در ترازنامه استهلاک پذیر است. (بند ۱۲ ماده ۱۴۸ قانون قبلی)	زیان اشخاص حقیقی یا حقوقی از درآمد سال یا سالهای بعد مستهلاک پذیر است. (بند ۸ ماده ۷۱ قانون اصلاحی)
	تا میزان ده درصد حقوق پرداختی سالانه که به منظور تامین حقوق و بازنشستگی و وظیفه و پایان خدمت و خسارات اخراج و بازخرید کارکنان موسسه اختصاص داده می شود در صورت نگهداری در حساب جداگانه ای نزد یکی از بانکها جزو هزینه های قابل قبول مالیاتی منظور می گردید. (بند «و» ماده ۱۴۸ قانون قبلی)	معادل یک ماه آخرین حقوق و دستمزد و همچنین مابه التفاوت تعدیل حقوق سنوات قبل که به منظور تامین حقوق بازنشستگی و وظیفه و مزایای پایان خدمت، خسارت اخراج و بازخرید کارکنان موسسه ذخیره می شود جزو هزینه های قابل قبول مالیاتی می باشد. (بند ۴ ماده ۷۱ قانون اصلاحی)
	—	موسسات می توانند آن مقدار از دارایی های ثابت استهلاک پذیر را که برای بازسازی، جایگزینی خطوط تولید یا توسعه و تکمیل خریداری گردیده است، با دو برابر نرخ یا نصف مدت استهلاک پیش بینی شده در جدول استهلاک موضوع ماده (۱۵۱) این قانون حسب مورد مستهلاک کنند. (تبصره ۳ ماده ۷۲ قانون اصلاحی)
	—	الزام استفاده اشخاص حقیقی و حقوقی از کارت اقتصادی (ماده ۷۷ قانون اصلاحی)
مقرارات عمومی	—	کلیه نصاب های مندرج در این قانون هماهنگ با نرخ تورم هر دو سال یکبار به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و تصویب هیات وزیران قابل تعدیل است (ماده ۷۹ قانون اصلاحی)

جدول مقایسه قانون مالیات های مستقیم با آخرین اصلاحات مصوب ۱۳۸۰

منبع مالیاتی	قانون مالیات های مستقیم قبلی	قانون اصلاح مواردی از قانون مالیات های مستقیم
۴- سازمان تشخیص و مراجع مالیاتی از بین بردن زمینه اتخاذ تصمیمات فردی و سلیقه‌ای	تشخیص درآمد مشمول مالیات و تعیین مالیات بعهده ماموران تشخیص مالیات است. (ماده ۲۱۹ قانون قبلی)	شناسایی و تشخیص درآمد مشمول مالیات، مطالبه و وصول مالیات به سازمان امور مالیاتی کشور محول می شود. (ماده ۹۲ قانون اصلاحی)
	ماموران تشخیص مالیاتی عبارتند از کمک ممیز مالیاتی، ممیز مالیاتی، سرممیز مالیاتی و ممیز کل مالیاتی (ماده ۲۲۰ قانون قبلی)	جایگزین شدن عبارت «سازمان امور مالیاتی کشور» بجای عبارت «وزارت امور اقتصادی و دارایی» و عبارت «اداره امور مالیاتی» بجای «مامور تشخیص»، «ممیز و سرممیز مالیاتی» «حوزه مالیاتی»، «دفتر ممیزی حوزه مالیاتی» و «اداره امور اقتصادی و دارایی» در مواد و تبصره های مندرج در ماده ۹۳ قانون اصلاحی
پرداخت خسارت به مبالغ اضافه دریافتی مالیاتی	مبالغ اضافه دریافتی پس از رسیدگی و تایید ممیز کل توسط اداره امور اقتصادی و دارایی مربوط ظرف یک ماه به مودی پرداخت می شود (ماده ۲۴۲ قانون قبلی)	مبالغ اضافه دریافتی از مودیان به هر عنوان مشمول خسارتی به نرخ ۱/۵٪ در ماه از تاریخ دریافت تا زمان استرداد می باشد و از محل وصولی های جاری به مودی پرداخت خواهد شد. (تبصره ماده ۱۰۵ قانون اصلاحی)
تسهیل سیستم دادرسی مالیاتی	رأی هیأت حل اختلاف مالیاتی بدوی قطعی و لازم الاجراء است مگر در مواردی خاص که پرونده پس از ده روز از تسلیم اعتراض به هیأت حل اختلاف احاله می شود. (ماده ۲۴۷ قانون قبلی)	ماده ۲۴۷ قانون حذف گردید، (ماده ۱۱۰ قانون اصلاحی)
استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران رسمی	در صورتی که دفاتر و ترازنامه و حساب سود و زیان شرکتهای دولتی مورد رسیدگی موسسات حسابرسی دولتی قرار گرفته باشد پس از تصویب مجمع عمومی یا مراجع صلاحیتدار شرکت از لحاظ مالیاتی محتاج رسیدگی مجدد نخواهد بود. (تبصره ۱ ماده ۱۱۰ قانون قبلی)	سازمان حسابرسی جمهوری اسلامی ایران و حسابداران رسمی و موسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی که عهده دار انجام وظایف حسابرسی و بازرسی قانونی یا حسابرسی اشخاص هستند در صورت درخواست اشخاص، مکلفند گزارش حسابرسی مالیاتی را تنظیم و جهت تسلیم به اداره امور مالیاتی مربوط در اختیار مودی قرار دهند. (ماده ۱۳۲ قانون اصلاحی)
		اداره امور مالیاتی گزارش حسابرسی مالیاتی را بدون رسیدگی قبول و مطابق مقررات برگ تشخیص مالیات صادر می کند. (تبصره ۱ ماده ۱۳۲ قانون اصلاحی)
		سازمان امور مالیاتی کشور می تواند حسابرسی صورتهای مالی و تنظیم گزارش مالیاتی اشخاص حقیقی و حقوقی را به حسابداران رسمی یا موسسات حسابرسی واگذار نماید. (تبصره ۲ ماده ۱۳۲ قانون اصلاحی)

